

4. NATIONELL OCH GLOBAL SÄKERHET

4.1 Indikatorer för korruption som lämpar sig för Finland samt datainsamling

Övre gräns för det disponibla anslaget: 150 000 €

Tidsplan: 02/2019–06/2020

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Man vet alltjämt för lite om hur mycket [korruption](#) som förekommer i Finland. Det forskas relativt lite på området i vårt land och de korruptionsformer och problemområden som är relevanta för oss utgör inte fokusområden i nationell eller internationell statistik (se till exempel [utkastet till en strategi mot korruption](#), kapitel 3, [Corruption Perceptions Index](#) av Transparency International eller korruptionsmätaren i [Worldwide Governance Indicators](#) publicerade av Världsbanken).

För att arbetet mot korruption ska kunna utvecklas och dess resultat följas behövs indikatorer anpassade till en finländsk kontext. Dessa indikatorer ska med jämna mellanrum ge kvalitativ och kvantitativ data om korruptionsformer och tendenser på vissa [riskområden](#) (byggnadssektorn, offentliga upphandlingar och anbudstävlingar, samhällsplanering, politiska beslutsprocesser, finansiering) och olika [risknivåer](#) samt i beslutsprocesserna på olika nivåer (i synnerhet den kommunala nivån, den regionala nivån och i fråga om den kommande landskaps- och vårdreformen även landskapsnivån). Genom detta kan vi säkerställa att arbetet mot korruption inriktas på de korruptionsproblem som är relevanta i vårt land, så att målen uppnås.

Indikatorer som är anpassade till finländska förhållanden är viktiga då [strategin mot korruption](#), som är under beredning, genomförs och övervakas. Sådana indikatorer är även till stöd för rapporteringen baserad på internationella förpliktelser och bedömningsprocesser (Europarådets [GRECO](#), [OECD](#) och FN/[UNCAC](#)) samt rapporteringen på området [hållbar utveckling](#).

Syftet med projektet är att det ska ge indikatorer som kan användas för att mäta förekomsten av korruption i Finland. Viktigt då projektet genomförs är att man utgår från de ovan nämnda riskområdena och -nivåerna och de [många formerna](#) av korruption som förekommer i Finland.

Projektet omfattar pilotförsök med vilka indikatorerna testas. Det förväntas att den genomförande aktören utför test för att se om de valda indikatorerna ger data av tillräckligt god kvalitet om förekomsten av korruption och de olika formerna av korruption i olika sammanhang.

Forskningsfrågor:

- Med hurudana kvalitativa eller kvantitativa indikatorer (inkl. ersättande variabler) kan nedan angivna former av korruption övervakas i Finland, i syfte att mäta i vilken utsträckning de förekommer inom ovan nämnda riskområden och -nivåer, och i olika kontexter (den offentliga sektorns olika nivåer, den privata sektorn, den politiska arenan och kontaktytorna mellan dessa sektorer och kontexter)?
 - a. intressekonflikt och dubbelroll
 - b. gynnande (inkl. nepotism) och oetisk ömsesidig "hjälp"
 - c. inofficiella beslut som fattas utanför de formella beslutsstrukturerna
 - d. oetiskt inflytande i beslutsprocesser (inkl. lagberedning och beredning av beslut)
 - e. oetiskt valda urvalskriterier i anbudsförfaranden som gynnar vissa aktörer
 - f. oetisk val- och partifinansiering och

g. manipulerade idrottsmatcher, vadslagningskandaler och mutning av idrottsdomare

- Vilka forskningsmetoder kan användas för att samla in ovan nämnda data och från vem/vilken målgrupp kommer datan?
- Hur säkerställs det att data finns tillgänglig med jämna mellanrum till stöd för beslut och planering? Finns det redan enkäter eller motsvarande metoder som kan användas för att samla in data eller som indikatorerna kan integreras med? Vilka kostnader uppkommer av detta?

Den genomförande aktören ska

- föreslå minst två indikatorer per undergrupp a–g
- välja de bästa metoderna för insamling av data
- genomföra ett datainsamlingsförsök
- analysera hur lämpliga de föreslagna indikatorerna och metoderna är samt styrkorna och svagheter hos det valda tillvägagångssättet
- analysera möjligheterna att genomföra motsvarande datainsamling med jämna mellanrum.

En förutsättning för att projektet ska lyckas är att den genomförande aktören är väl förtrogen med utmaningarna med att utveckla indikatorer och mäta korruption samt med det behövliga datainsamlingsarbetet. Det är ytterst viktigt att indikatorerna är anpassade till Finland och att eventuella ersättande variabler kommer så nära kärnan av korruption som möjligt.

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

Strategier:

- [Strategin mot korruption](#) (under beredning)
- [Strategin och åtgärdsprogrammet för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet](#)
- [Handlingsplanen för öppen förvaltning](#)

Forskning:

- [Lobbarirekisterin kansainvälist mallit](#) (på gång)
- Peurala, J. & Muttilainen V. [Korruption riskikohteet 2010-luvun Suomessa](#), Polisyrkeshögskolan.

Rapportering:

Slutrapport på finska, referat på engelska.

4.2 Minskningen av sinnesundersökningar samt psykiatrisk vård av våldsbrottslingar

Övre gräns för det disponibla anslaget: 120 000 €

Tidsplan: 1/2019–9/2020

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Kriterierna för otillräknelighet i strafflagen sågs över 2004. Som utgångspunkt för tillräkning användes den psykologisk-normativa principen enligt vilken tillräknelighet innehåller två tydliga element: intellektuellt förstånd samt förmåga eller möjlighet att styra sitt beteende i situationer där man står inför val. I samband med ändringen ändrades även kategorin för nedsatt tillräknelighet av orsaken att en mekanisk strafflindring ansågs vara problematisk, särskilt då det är fråga om grova våldsbrott. Tillräknelighet konstaterades vara ett graderat begrepp helt på samma sätt som också de övriga grunderna för straffrättsansvar och skuldbaserat klander är det. Istället för att kategorin nedsatt tillräknelighet upphävs ansågs det angeläget att ett mer vårdinriktat påföljdssystem utvecklades. I vissa situationer medgavs sinnesundersökningar vara ett för ändamålet onödigt tungt och dyrt medel för utredning av tillräknelighet. Att man å andra sidan endast skulle förlita sig på rättslig prövning ansågs också vara en otillfredsställande lösning.

I samband med den reform av lagstiftningen om behandling av brottmål som genomfördes 2006 ändrades även rättegångsbalken så att kraven för sinnesundersökningar preciserades. Sinnesundersökningar underkastades kravet att domstolen i en mellandom har konstaterat att svaranden har förfarit på ett sådant straffbart sätt som anges i åtalet. Dessutom ställdes kravet att det är motiverat att svarandens sinnestillstånd undersöks. Syftet med ändringen var att beslut om sinnesundersökning inte ska fattas enbart på till exempel den grunden att svaranden har begärt det. Domstolen ska i sin prövning komma fram till att omständigheterna i saken ger anledning att misstänka att den åtalade inte är fullt tillräknelig.

Från mitten av 1980-talet till början av 2010-talet har antalet utförda sinnesundersökningar sjunkit med ca en tredjedel. År 2017 hade antalet sjunkit till 73, då mängden sinnesundersökningar per år på 1990-talet ännu var ca 200 och i början av 2000 låg vid 150. Den absoluta mängden personer som förordnas till vård efter en sinnesundersökning har hållits rätt så stabil. Mängden personer för vilka nedsatt tillräknelighet konstateras och den proportionella mängden sådana fall av alla som förklarats skyldiga har däremot sjunkit med ca en tredjedel jämfört med början av 2000-talet.

Samtidigt har någon form av psykiskt hälsoproblem identifierats hos 80 procent av alla som avtjänar ett fängelsestraff enligt undersökningen om fångars hälsa 2010. Oftast var det fråga om alkohol-/drogberoende eller personlighetsstörningar. Vidare har 3,4 procent av alla som avtjänar ett fängelsestraff tidvis diagnostiserats med störningar inom schizofrenispektrumet (psykossjukdom), och 6,1 procent har fått denna diagnos för livet. Enligt resultaten från ett forskningsprojekt som pågår på Hälsovårdsenheten för fångar har det under de senaste tio åren skett en avsevärd ökning av antalet fångar som uppvisar psykotiska symptom. I en uppföljande studie kommer fånghälsovården att utreda vilka brott som har lett till att de som lider av psykotiska störningar sitter i fängelse. En ny undersökning av fångars hälsa är också under arbete.

Beslut om sinnesundersökning meddelas av domstolen i en mellandom som ges inom ramen för ett brottmål. Vanligtvis förordnas sinnesundersökningar för personer som gjort sig skyldiga till allvarliga våldsbrott, och undersökningarna utförs på sjukhusenheter inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde. Utgående från undersökningen kommer nämnden för rättspsykiatriska ärenden

med ett utlåtande till domstolen. I utlåtandet ingår en bedömning av personens psykiska tillstånd ur tillräknelighetssynvinkel. Statistiken ger vid handen att domstolarnas beslut i tillräknelighetsfrågor har följt den bedömning som ges i utlåtandena om sinnestillstånd. Domstolarna dömer även ut straff för lindriga gärningar som utförts i tillstånd av nedsatt tillräknelighet utan att begära ett utlåtande om sinnestillstånd i åtalet.

När en person inte döms utan ska förordnas till vård oberoende av sin vilja eftersom personen konstaterats vara otillräknelig utförs förordandet av yrkesutbildad personal inom hälso- och sjukvården när de villkor som nämns i mentalvårdslagen uppfylls. Beslutet om vård fattas av nämnden för rättspsykiatriska ärenden vid Institutet för hälsa och välfärd (THL). Personer som förordnats till vård vårdas i genomsnitt i 7–8 år på statliga mentalsjukhus. Brottspåföljdsmyndigheten, som sorterar under justitieministeriet, ansvarar för verkställigheten av fängelsestraff för personer med nedsatt tillräknelighet. Fånghälsovård ordnas däremot av Hälsovårdsenheten för fångar som sorterar under Institutet för hälsa och välfärd.

Syftet med detta forskningsprojekt är att utreda orsakerna till det nedgående antalet sinnesundersökningar och till förändringarna i bedömningarna samt att utvärdera vilken rättslig betydelse dessa förändringar har. I detta syfte bör man analysera vilka slags psykiska problem personer som meddelats fängelsestraff och personer som på grund av otillräknelighet inte har dömts till straff har, och hur påföljdsalternativen fungerar för bägge dessa grupper. Det bör i synnerhet utredas om det har skett några förändringar i typen av brott för vilka misstänkta personer förordnas till sinnesundersökning respektive inte. Vidare ska forskningen analysera huruvida dagens vård oberoende av patientens vilja efter brottmål samt vården under fängelsetid motsvarar patienternas individuella behov, och huruvida den är motiverad inom ramen för den psykiatriska vården av dessa personer och därigenom för målet att förebygga återfallsbrottslighet och för säkerheten inrikes. En övergripande analys ska göras för att se om lagstiftningen ger förutsättningar att beakta och trygga dessa personers vårdbehov.

Forskningsfrågorna innebär att projektet sorterar under justitieministeriets och social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområden. På grund av frågorna som handlar om minskning av återfallsbrottslighet har projektet även relevans för den inre säkerheten, som hör till inrikesministeriets förvaltningsområde.

Forskningsfrågor:

- Vilka är anledningarna till att det begärs färre sinnesundersökningar och i synnerhet till att mängden personer för vilka nedsatt tillräknelighet konstateras har minskat?
- Har det skett några förändringar i tillräknelighetsbedömningarna i samband med sinnesundersökningar och/eller i hur domstolar förordnar sinnesundersökningar i samband med brottmål?
- Har det skett några förändringar i hur domstolarna kommer fram till nedsatt tillräknelighet eller avstår från att döma ut straff på grund av uppenbar otillräknelighet?
- Huruvida psykiska problem har personer som konstaterats vara nedsatt tillräkneliga eller otillräkneliga i jämförelse med personer som avtjänar fängelsestraff i allmänhet?
- Hur har dessa personers behov av vård beaktats och vad har vården gått ut på under perioder av vård oberoende av patientens vilja och perioder av fängelsestraff?
- Har det skett en förändring i hur ofta fängelsestraff avbryts på grund av psykiatrisk sjukhusvård oberoende av patientens vilja?

Kopplingar till verkställighetsplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och övrig utrednings- och forskningsverksamhet:

Forskningsprojektet har relevans för följande punkter i regeringsprogrammet för statsminister Juha Sipiläs regering: rättssäkerheten ska tillgodoses på ett effektivt sätt, straffen ska stå i linje med den allmänna rättsuppfattningen och de straff som utdöms för brott ska stå i rättvis proportion till gärningens klandervärdhet.

Rapportering:

Slutrapport på finska

4.3 Sanktioner som ett led i EU:s yttre åtgärder

Övre gräns för det disponibla anslaget: 80 000 €

Tidsplan: 01/2019–12/2019

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Antalet sanktioner införda av EU har vuxit påtagligt från och med 2010-talet. De flesta nya EU-sanktioner är baserade på EU-beslut, inte beslut av FN. Sanktionerna – även kallade restriktiva åtgärder – har blivit ett allt vanligare verktyg för politiskt tvång i EU:s utrikes relationer. De politiska målen med sanktionspolitiken anges ofta vara att förebygga konflikter och främja fredsprocesser, försvara demokrati och mänskliga rättigheter, reagera på allvarliga kränkningar av folkrätten och bekämpa terrorism.

På 2000-talet har sanktionspolitiken i huvudsak gått ut på sanktioner mot specifika personer och sektorer istället för vidsträckta handelsblockader, bl.a. på grund av de dåliga erfarenheterna av programmet Oil for food som FN inrättade för Irak. Typiska sanktioner är vapenembargon, restriktioner av import och export, finansiella restriktioner samt rese- och visumförbud. Dessa konkreta åtgärder har tillsammans kunnat utgöra en situation som kan likställas med en handelsblockad, genom att handeln med det berörda landet i praktiken är ytterst begränsad. Detta händer särskilt om företag, i synnerhet finansinstitut, flyr undan de växande riskerna på den marknad som belagts med sanktioner.

En potentiell framtida riktning är att sanktioner också börjar användas i EU:s säkerhets- och försvarspolitik: de kunde till exempel sättas in för att reagera på olika grader av anfall mot en eller flera medlemsstater (cyberattacker, CBNR-vapen osv.). Den allt bredare användningen av sanktioner ses ofta som en följd av EU:s särdrag och styrkor (EU är inte en militär makt utan en handels- och ekonomisk makt) och av unionens stärkta behörighet i yttre frågor. I dessa dagar verkar EU (och särskilt USA) gå fram med en allt aktivare sanktionspolitik. Bådas ekonomiska ställning globalt är just nu tillräckligt stark för att utöva inflytande över flera länder, till och med genom unilaterala sanktioner – dvs. utan FN eller annan omfattande backning. Om några årtionden är det inte längre sagt att EU eller USA har lika stor makt i förhållande till andra länder. I EU gäller det också att komma ihåg att vissa medlemsländer spelar en betydande roll för hur den gemensamma sanktionspolitiken utformas. I händelse av att Storbritannien – som aktivt understöder en gemensam sanktionspolitik – träder ut ur EU kan EU:s sanktionspolitik påverkas avsevärt på kort sikt.

Huvudfokus i detta forskningsprojekt ska ligga på EU:s sanktionspolitik och på att utvärdera dess betydelse för Finland och det finländska näringslivet. En underordnad fråga är konsekvenserna av USA:s nuvarande sanktionspolitik för EU-länder och finländska företag.

Forskningsfrågor:

- Vilka har konsekvenserna av sanktionerna varit och vilka är riskerna av att sanktioner används och blir vanligare? Hur bör sanktionernas verkningfullhet utvärderas? Vilka slutsatser kan man dra av olika fallstudier? Vilka är kriterierna då sanktioner ska väljas, vilka är svårigheterna med att hitta den effektivaste sanktionen och hur har praxis förändrats på detta område?
- Vad signalerar utvecklingen om hur EU:s utrikespolitiska handlingsförmåga har utvecklats? Beror den ökande mängden sanktioner på att EU har fått en starkare geoekonomisk roll,

eller måhända på en ovilja hos länderna att satsa på krishanteringsarbete som kräver större politiska insatser och mer resurser? Hur bör sanktionspolitiken kombineras med andra politiska insatser i olika fall för att maximal effektivitet ska uppnås?

- Kan sanktionsmekanismer bli mindre effektiva genom att de blir vanligare? Hur ser man bäst till att det finns en strategisk helhetsbild över sanktionspolitiken? Hur inverkar Brexit på EU:s sanktionspolitik?
- EU:s och USA:s nuvarande sanktioner har större direkta konsekvenser för finländska företag än tidigare. Upplever företagen i Finland några tekniska svårigheter i efterlevnaden av sanktionerna? Är sanktionerna lämpligt inriktade eller blir företagen tvungna att begränsa sin verksamhet i betydligt bredare omfattning för säkerhets skull?
- Vilka konsekvenser har USA:s unilaterala men extraterritoriellt verkande sanktioner för företag i Europa och Finland? Vilka konsekvenser har EU:s antibojkottförordning för företagen?

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

Datan som produceras bidrar till prioriteringarna i regeringens utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelse (2016), särskilt prioriteringen att stärka Europeiska unionen som säkerhetsgemenskap och det därmed sammanhängande utrikespolitiska planeringsarbetet och beslutsfattandet.

Rapportering:

Projektet producerar analysdata om EU:s sanktionspolitik och dess verkningar. Projektet ska utmynna i en allmän analys (slutrapport) av utvecklingen och av utvecklingstendenserna och de centrala frågorna på detta område, samt i en serie politiska rekommendationer. Under de första sex månaderna ska dessutom minst en mellanpublikation med snävare tema ges ut. Medan projektet pågår ska bakgrundsbriefing och diskussion ordnas för tjänstemän efter behov. Därtill ska minst ett diskussionsmöte ordnas om ämnet.

4.4 Risken för terrorism och åtgärder mot terrorism i Finlands och EU:s utrikes- och säkerhetspolitik

Övre gräns för det disponibla anslaget: 80 000 €

Tidsplan: 3/2019–12/2019

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Under de senaste åren har terrorism varit en högaktuell fråga på den politiska agendan i EU och i många medlemsstater. En stark bidragande orsak är Parisattackerna, efter vilka Frankrike åberopade skyldigheten till bilateral hjälp och assistans i Lissabonfördraget. Att förebygga och bekämpa terrorism är ett område som kräver samordning av EU:s olika politikområden (bl.a. rättsliga och inrikes frågor, gemensam utrikes- och säkerhetspolitik och gemensam säkerhets- och försvarspolitik).

Arbetet i EU på detta område följer strategin för kampen mot terrorism från 2005 och den reviderade strategin för att bekämpa radikaliserings och rekrytering till terrorism som antogs 2008. Övriga relevanta dokument är bl.a. uttalandet från Europeiska rådets medlemmar om kampen mot terrorism och ministerrådets slutsatser om terrorismbekämpning, som båda betonar att det internationella samarbetet måste stärkas. Europeiska utrikestjänsten deltar i samordningsarbetet inom sitt område dvs. den yttre dimensionen av kampen mot terrorism, med stöd från bl.a. EU:s arbetsgrupp mot terrorism (COTER). Kopplingarna mellan den yttre och den inre säkerheten blir allt fler, något som syns bl.a. i genomförandet av EU:s globala strategi. Ur den inre säkerhetens synvinkel är det internationella polissamarbetet, EU-samarbetet medräknat, av väsentlig betydelse i kampen mot terrorism. Ett annat led i arbetet mot terrorism är det bilaterala och multilaterala samarbetet mellan nationella säkerhetstjänster, utanför EU-institutionerna.

Hur olika säkerhetsproblem bör prioriteras är en fråga som det inte råder enighet om i EU. Medborgarenkätterna i många länder visar att terrorism ses som det största hotet mot säkerheten och tryggheten. Även finländare upplever terrorism som ett större hot än tidigare i EU, enligt de senaste mätningarna. Utrikesdimensionen av kampen mot terrorism i Finland analyseras bl.a. i Statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelse (2016) och särskilt i Nationella strategin för bekämpning av terrorism 2014–2017.

Forskningsprojektet ska utreda hur risken för terrorism har påverkat EU:s och Finlands utrikes- och säkerhetspolitik, vilka utrikes- och säkerhetspolitiska medel som aktörerna på detta område har för att bekämpa terrorism och vilka resultat som har uppnåtts hittills med medlen i fråga. Fokus ska ligga på målen, medlen och verksamheten inom utrikes- och säkerhetspolitik; den ska alltså inte handla om kampen mot terrorism i hela dess omfattning.

Forskningsfrågor:

- Hur påverkar risken för terrorism och dess olika former EU:s, medlemsstaternas och särskilt Finlands utrikes- och säkerhetspolitik (prioriteringar, mål och verksamhet)?
- Vilka konsekvenserna på kortare och längre sikt varit av åberopandet av artikel 42.7 i fördraget om EU:s funktionssätt (FEUF) efter terrordåden i Paris 2015?
- Vilka utrikes- och säkerhetspolitiska medel använder EU och medlemsstaterna i kampen mot terrorism? Av vilken typ är de och på vilken nivå används de? Vilka resultat har uppnåtts med dem?

- Har EU-samarbetet med tredje länder i syfte att bekämpa terrorism gett några konkreta resultat eller har det stannat på diskussionsnivå?
- I vilken utsträckning bör hotet av terrorism styra den övergripande utvecklingen av EU:s försvarssamarbete samt av unionens inrikes säkerhet och utrikes åtgärder?

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

Den producerade datan kommer att vara till stöd för planeringen och besluten inom Finlands utrikespolitik.

- Den skapar förutsättningar för ett närmare samarbete mellan olika ministerier.
- Datan är dessutom nödvändig för att Finland ska kunna delta i utvecklingen av en europeisk säkerhetsdoktrin.

Övrig utrednings- och forskningsverksamhet:

[Turvallisempi Euroopan unioni: Kansalaisten näkemykset, arvot ja asenteet](#), projekt inom statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet (på gång).

Rapportering:

Projektet ska utmynna i en rapport som ger svar på forskningsfrågorna. Rapporten kan innehålla politiska rekommendationer. Minst ett diskussionsmöte om ämnet ska ordnas.

4.5 Hatretorik som syftar till att påverka beslutsfattandet i samhället

Övre gräns för det disponibla anslaget: 100 000 €

Tidsplan: 02/2019–09/2019

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Den mest använda definitionen av hatretorik är den som har givits av Europarådets ministerkommitté (Council of Europe, 1997). Den lyder som följer: "Hatretorik täcker alla former av uttryck som sprider, vållar, förespråkar eller rättfärdigar rasistiskt hat, främlingsfientlighet, antisemitism eller andra former av hat baserat på intolerans". I detta forskningsprojekt ligger fokus på hatretorik som förs i syfte att påverka den offentliga maktens eller därmed jämförbara aktörers beslut och planering genom att påverka den forskning, de beslut, den offentliga debatt och den allmänna opinionsbildning som förenämnda besluts- och planeringsprocesser bygger på. Hatretorik i denna kontext går ut på att kasta ett negativt sken på inblandade personers personliga egenskaper i syfte att påverka den allmänna uppfattningen om dessa personer och få dem att framstå som opålitliga eller på annat sätt dubiösa. Målet är att ogiltigförklara och ifrågasätta trovärdigheten hos sakargumenten i frågan. Hatretorik kan riktas direkt från person till person eller uppkomma via indirekta kanaler och förmedlare.

Hatretorik är ett utbrett fenomen och inriktas på olika slags grupper. Hatretorik som brottsanmäls kommer till polisens kännedom. Förutom den hatpropaganda som uppfyller respektive brottsrekvisit förekommer det en avsevärd mängd hatretorik som inte anmäls, trots att det är skadligt och påverkar den berörda personens säkerhet och trygghetskänsla. Hatretorik är kränkande för offret och påverkar offrets säkerhet och trygghetskänsla. Det kan påverka den allmänna opinionen och öka konfrontationen i samhället. I yttersta fall kan hatretorik eftersträva att påverka demokratiska beslut och det demokratiska rättssystemet, och undergräva deras trovärdighet. Hatretorik och manipulation kan vara inriktade på yrkesgrupper (myndigheter, journalister, forskare) eller minoriteter (etniska minoriteter, religiösa minoriteter, könsminoriteter, sexuella minoriteter). Hatretoriken mot kvinnor har tilltagit på senare tid. Hatretorik kan vara komplex och målen kan variera. Målet kan vara att påverka opinionen och styra människors handlande åt ett visst håll, att paralysera myndigheternas verksamhet eller till exempel att ifrågasätta myndigheternas pålitlighet.

Hatretorik och manipulation som riktas mot myndigheter, politiska beslutsfattare eller andra personer som deltar i den offentliga debatten, såsom forskare och journalister, kan försvaga yttrandefriheten och vara avsedd att påverka den demokratiska beslutsprocessen och rättssystemet. Hatretorik och manipulation som riktas mot personer som deltar i den offentliga debatten kan hämma deras vilja att fatta vissa beslut eller tala offentligt om vissa frågor. Att myndigheter, forskare och journalister tigger om konfliktfyllda ämnen bidrar ytterligare till att hatretoriken får mer plats och osaklig information sprids. Hatretorik har ofta som mål att stoppa spridningen av information som inte understöder personens eller gruppens egna åsikter.

För att förebyggande tillvägagångssätt ska kunna skapas mot hatretorik och manipulation som hotar beslutsfattandet behövs data om sådan hatretorik och manipulation som är inriktade på ovan nämnda målgrupper. Det behövs också data om hatretorikens och manipulationens omfattning, på vilka sätt saken kommer fram (till exempel hur tjänstemän berättar om hatretorik som de har utsatts för) och hur hatretorik påverkar beslut, planering och beredning.

Resultaten av utredningen kan användas för att förebygga våldsbejakande radikaliserings och extremism, motarbeta polarisering och desinformation, stärka det demokratiska systemet, främja goda relationer mellan befolkningsgrupper och trygga samhällsfreden. Datan hjälper myndigheter och andra aktörer att rikta in sina åtgärder och resurser så att största möjliga verkningsfullhet kan uppnås.

Forskningsfrågor:

1. Hur utbredd är hatretorik som fenomen avsett att påverka beslutsfattandet, och vilka konsekvenser har det?

- I vilken omfattning är personer som deltar i offentligheten och den offentliga debatten föremål för straffbar hatretorik?
- I vilken omfattning förekommer annan hat- och otrygghetsfrämjande retorik som påverkar offentliga framträdanden, beslut eller den offentliga debatten?
- Påverkar hatretoriken och manipulationen myndigheternas handlingsförmåga eller den allmänna debatten? Hur i så fall?

2. Vilka är de främsta målgrupperna för denna typ av hatretorik och hur väljs de?

- Känner de som representerar målgrupperna igen försöket till påverkan?
- Hurudana tillvägagångssätt har en målgrupp till hands i en situation där den är föremål för hatretorik och manipulation?
- På vilka sätt bör en arbetsgivare vara till stöd för en person som är föremål för hatretorik och manipulation i arbetet?
- Hur kan man skydda sig mot hatretorik och manipulation?

3. Vilka är de påverknings sätt som hatretorik eftersträvar?

- Vilka uttrycksformer använder sig hatretorik av?
- I vilken utsträckning är hatretorik och manipulation planerad och i vilken mån är det fråga om spontana reaktioner?

4. Vilka lösningar kan rekommenderas för att säkerställa att beslutsfattandet inte påverkas av hatretorik?

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

Hyvä elämä – turvallinen arki, Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.2017

Nationella åtgärdsprogrammet för förebyggande av våldsam radikaliserings och extremism

Den nationella handlingsplanen för grundläggande och mänskliga rättigheter

Projektet Against Hate, justitieministeriet

Slutrapporten från arbetsgruppen som har berett handlingsplanen mot hatpropaganda och hatbrott 14.11.2016

Regeringens åtgärder mot hatpropaganda och våldsbejakande extremistrelser (26.9.2016), pro-memoria: Väkivaltaisiin ääriilikkeisiin puuttuminen

Council of Europe (1997) [Recommendation No. R \(97\) 20, of the Committee of Ministers to Member States on "Hate Speech"](#)

Rapportering:

Projektet ska utmynna i en slutrapport (i elektronisk form), en policy brief-artikel (elektronisk) samt ett för allmänt bruk avsett konkret referat med förslag på rekommendationer eller åtgärder.

4.6 Landskapens och kommunernas säkerhetsplanering och beredskap

Övre gräns för det disponibla anslaget: 150 000 €

Tidsplan: 3/2019–3/2020

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Enligt 142 § i den föreslagna landskapslagen ska landskapet ha hand om uppgifter med anknytning till gemensam beredskap för myndigheterna, kommunerna, näringslivet och organisationerna inom sitt område (samordning av regional beredskap). Enligt 6 § 1 mom. 2 punkten i förslaget hör expertstöd till kommunerna inom bl.a. säkerhet till landskapets uppgiftsområde. Uppgifterna på området gemensam beredskap innefattar att i samarbete med andra organisera en förvaltningsövergripande följdning och analys av de förändringar i omvärlden som har relevans för säkerheten. Med detta avses till exempel regelbundna översikter över förändringar av säkerhetsrelevans och konsekvensbedömningar för eventuellt behövlig beredskap, som tas fram och behandlas gemensamt. Förändringar av den typ som nämns ovan kan ta sig uttryck i störningar som kräver beredskapsinsatser eller i vardagliga säkerhetsincidenter, vilka den lokala säkerhetsplaneringen ska eftersträva att stävja. Huvudenheten i fråga om säkerhetsplanering är kommunen, men till det expertstöd som avses i 6 § i lagförslaget hör att övervaka och bedöma säkerhetsläget.

Förutom den nationella riskanalys och de regionala riskanalyser (hotmodeller) som ska tas fram med jämna mellanrum är det viktigt att man analyserar förändrings- och utvecklingstendenserna i samhället så att säkerhets- och beredskapsinsatserna i landskapet kan dimensioneras så realistiskt som möjligt och så att det går att reagera förutseende på eventuella förändringar. Ju mer den gemensamma regionala beredskapen, prestandan och det förebyggande säkerhetsarbetet utgår från ordentliga analyser av riskerna och förändringarna i samhället, desto bättre förutsättningar har landskapen att förebygga negativa utvecklingstendenser och att reagera på dagliga olycks- och störningssituationer och undantagsförhållanden. Förutom olycks- och störningssituationer som händer i normala förhållanden bör alltså omvärldsanalyserna även beakta undantagsförhållanden enligt vad som avses i 3 § i beredskapslagen. Detta förutsätter en nationell omvärldsanalys med fokus på hur säkerheten påverkas och med beaktande av det internationella säkerhetsläget.

Den uppgift som avses i 142 § i förslaget till landskapslag förutsätter att landskapen i samband med övrig beredskapsberedning tar fram förvaltningsövergripande omvärldsanalyser på området säkerhet, i vilka nuläget och utvecklingsutsikterna på områdena säkerhet och beredskap beskrivs. För dessa omvärldsanalyser som landskapen ska utarbeta enligt nationellt enhetliga grunder behöver de konceptuella definitioner av tillvägagångssätten samt av övervaknings- och bedömningsmetoderna baserade på indikatorer för inre säkerhet. Med hjälp av dem kan förändringar och det aktuella säkerhetsläget beskrivas, och det blir även möjligt att följa och analysera den kommande utvecklingen. För bästa riksomfattande effekt och för att datan ska vara jämförbar är det viktigt att en enhetlig modell för omvärldsanalyser utreds och beskrivs för landskapen.

För inrikesministeriet utgör omvärldsförändringar en av grunderna på vilka ministeriet ska bedöma läget och finansieringsprincipen för de uppgifter som ministeriet ska styra enligt 13 § i landskapslagen. Omvärldsförändringar är även en faktor som styr målen för de nationella riktlinjerna för säkerhetsplanering. För dessa riktlinjer krävs gemensamma förutbestämda indikatorer och bedömningskriterier utifrån vilka en lägesbild över landskapets säkerhetsmiljö och eventuella förändringar däri kan skapas – både för varje landskap för sig och på riksomfattande nivå.

Datan som behövs för omvärldsanalysen kan till exempel skapas utifrån myndigheters data som fångar upp svaga signaler som berör säkerhet och beredskap, samt genom att plocka och kombinera statistik från olika myndigheters informationskällor, eller till exempel baserat på enkäter. Utifrån dessa data framtas indikatorer och analysmetoder med vilka säkerhetsläget kan följas. För närvarande är det inte möjligt för landskapen att samla data från offentliga källor i den utsträckning som behövs. Om varje landskap måste samla in sin statistik på egen hand är arbetsmängden enorm, och arbetet utförs dessutom på olika sätt i alla landskap samtidigt. Denna metod gör det även besvärligt att uppdatera informationen så att övervaknings- och bedömningsarbetet inte blir lidande. Den grundläggande utgångspunkten bör vara en nationell modell för insamling av riksomfattande och landskapsbaserad data på ett centraliserat sätt och så att varje landskap kan ta den data det behöver och analysera den enligt gemensamma indikatorer.

Det centralaste målet för projektet är att beskriva en tydlig rutin och enhetliga metoder för den övervakning och förutseende analys av omvärlden som landskapen ska utföra enligt 142 § i förslaget till landskapslag. Regionala och lokala förhållanden och särdrag ska tas i beaktande. För detta ändamål behövs även en gemensam metod för datainsamling som gör det möjligt att använda data från olika myndigheter, analysera den i jämförelse med tidigare data och beräkna i vilken riktning förändringen utvecklas. Viktigt är att den nationella/regionala riskanalysmodellen och trendanalysmodellen har nytta av omvärldsanalyserna och att dessa samordnas så att de motsvarar behoven på landskapsnivå.

Befintliga landskapsomfattande och kommunala nätverk och nätverksevenemang med beredskapstema, så som nätverket för beredare av beredskapsuppgifter, ska användas för insamling av data och spridande av information i projektet. Den resulterande rutinen ska beskrivas i en skriftlig rapport. Rapporten ska framställas i en form som gör det möjligt att vidareutveckla rutinen elektroniskt.

Forskningsfrågor:

1. Definition av dataunderlaget och av relevant data

Det bör utredas vilken data som är relevant för en förutseende analys av säkerhetsmiljön, nationellt respektive regionalt. Källorna från vilka data insamlas bör analyseras med avseende på validitet, relevans och kvalitet. Det bör även fastställas vilka indikatorer för säkerhet och välbefinnande som används för att följa utvecklingen i omvärlden. De olika källor från vilka indikatordata inhämtas ska definieras och kategoriseras.

2. Sammanställande och analys av data

Nuläget för informationskällorna bör beskrivas. Här bör det analyseras hur den data som finns i olika myndigheters informationskällor och som är väsentlig för omvärldsanalyser och för att följa utvecklingen kan göras tillgänglig nationellt och regionalt. Det bör också utredas hur och med vilka mekanismer datan i olika informationskällor kan kombineras och analyseras för att skapa en förvaltningsövergripande lägesbild över säkerhetsmiljön och förändringarna där.

3. Användning av sammanställd data och förslag på handlingsmönster

En enhetlig rutin för analys av säkerhetsmiljön ska föreslås i projektets slutsatser. Den föreslagna rutinen ska kunna användas för att analysera nuläget i säkerhetsmiljön på ett förutseende sätt och följa med förändringarna där. Hur detta fungerar i praktiken bör gärna förklaras med hjälp av ett fall exempel. Om rutinen medför tekniska eller lagstiftningsmässiga problem eller problem som anknyter till verksamhetskulturen på grund av vilka det är besvärligt att få, sammanställa eller analysera data ska slutsatserna innehålla operativa och tekniska rekommendationer om hur problemen

kan avhjälpas så att en vällöpande insamling av data kan säkras. Slutsatserna av forskningsprojektet ska innehålla utvecklingsinriktade rekommendationer om hur arbetet med att analysera, förutse och följa med omvärlden ska organiseras regionalt och nationellt.

Rapporten om punkterna 1 och 2 ska inlämnas före 8/2019 och rapporten om punkt 3 före 3/2020.

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

Projektrapporten är ett led i genomförandet av regeringens säkerhetsarbete inom inrikesministeriets förvaltningsområde.

Utkast – Sisäisen turvallisuuden keskeiset ilmiöt ja turvallisuutta mittaavat indikaattorit (Sisäisen turvallisuuden strategian ohjausryhmä) samt Sisäisen turvallisuuden tila (rapport, publicering uppskattad till december 2018)

Utkast – Turvallisuutta kaikkialla – paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset

Hyvä elämä – Turvallinen arki. Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta

Vi gör Finland till världens tryggaste land. Inrikesministeriets framtidsöversikt (referat på svenska)

Räddningsverkets strategi Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi – yhteistyössä

Omvärldsbeskrivning för Räddningsverket (på finska)

Säkerhetsstrategi för samhället, Statsrådets principbeslut 2.11.2017

Nationell riskbedömning för Finland 2015, uppdateringen 2018 samt regionala riskbedömningar (under arbete)

Landskapens välfärdsberättelser

Rapportering:

Forskningsprojektet ska utmynna i en rapport som svarar på forskningsfrågorna, motiverar och analyserar indikatorn och dess relevans och presenterar ett förslag på rutin för förutseende analys och övervakning av säkerhetsmiljön. Rapporten ska publiceras på finska och svenska.

4.7 Konsekvensbedömning med tanke på den nationella säkerheten

Övre gräns för det disponibla anslaget: 100 000 €

Tidsplan: 1/2019-10/2019

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Statsrådet har i sitt framtidsarbete behandlat de centrala förändringsfaktorer i omvärlden som genomsyrar samhället och livsviktig samhällsservice. Ett stort förändringstryck riktas även på den offentliga förvaltningens roll, strukturer och arbetssätt. Förändringar innebär både möjligheter och sårbarhet, och förutsätter ny beredskap. Finlands militära försvar samt övriga intressen som handlar om nationell säkerhet måste kunna beaktas medan dessa förändringar sker.

Den främsta uppgiften för de konsekvensbedömningar som utgör ett led i lagberedningsprocessen är att producera information om konsekvenserna av de olika genomförandalternativen, som underlag till besluten. Guiden för konsekvensbedömning behandlar de olika faserna och metoderna för konsekvensbedömning på områdena ekonomi, miljö, jämställdhet, myndighetsarbete och övriga samhällsliga effekter. Guiden innehåller inga närmare riktlinjer om hur konsekvenser av relevans för nationella intressen kan identifieras.

Målet för detta projekt är att skapa ett informationsunderlag och förutsättningar att utveckla konsekvensbedömningarna med det nationella säkerhetsperspektivet i åtanke. Förutom lagberedning är det viktigt att man i projektet även identifierar de andra processer där den nationella säkerheten systematiskt ska beaktas i konsekvensbedömningar. För att utveckla tillvägagångssätten behövs ett övergripande dataunderlag om behoven inom nationell säkerhet, om de olika områdena som påverkas och om konsekvenskedjorna. Målet med utvecklingsarbetet är att skapa en checklista som hjälper upptäcka, bedöma och följa sådana konsekvenser som har relevans för Finlands militära försvar eller som till exempel påverkar funktionssäkerheten för kritisk infrastruktur i normala förhållanden och undantagsförhållanden.

Det är fråga om ett utrednings- och analysprojekt i syfte att producera data för kommande utveckling. Målet är att samla in och klassificera data, och att baserat på datan skapa en checklista för identifiering av nationella säkerhetsaspekter i konsekvensbedömningar. I projektet är det meningen att utnyttja samma klassificering som i samarbetsmodellen Övergripande säkerhet samt rutiner från befintliga konsekvensbedömningsmodeller. Projektet ska utgå från begreppen och processerna i Finlands förvaltningsstruktur.

Forskningsfrågor:

- Vilka faktorer är viktiga då konsekvenser bedöms utifrån den nationella säkerheten?
- Vilka är de centrala processer, förutom lagberedningen, där den nationella säkerheten systematiskt bör beaktas i konsekvensbedömningar?

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

[Valtioneuvoston yhteiset muutostekijät](#), Statsrådets kanslis publikationsserie 14/2017

[Valtioneuvoston muutostekijäkortit 2017](#)

[Säkerhet och försvar – grundvalen för det finska samhället \(referat på svenska\)](#). Försvarsministeriets framtidsöversikt, Statsrådets kanslis publikationsserie 19/2018.

[Förvaltningsområdenas framtidsöversikter 4.6.2018](#)

[Säädösehdotusten vaikutusten arviointi. Ohjeet. Justitieministeriets publikation 2007:06](#)

[Säkerhetsstrategi för samhället, Statsrådets principbeslut 2.11.2017](#)

Rapportering:

Projektet ska resultera i en offentlig rapport på finska som kan användas för att utveckla rutinerna för konsekvensbedömningar. Bakgrundsmaterialet för rapporten kan innehålla information som enligt offentlighetslagen (621/1999) ska hållas hemlig. En begränsad säkerhetsutredning enligt vad som avses i säkerhetsutredningslagen (726/2014) görs för alla som deltar i arbetet. En sådan utredning är även villkoret för att avtal ska kunna ingås.

4.8 Ryssland – Strategisk kommunikation

Övre gräns för det disponibla anslaget: 150 000 €

Tidsplan: 1/2019–12/2019

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Vår informationsmiljö har förändrats mycket kraftigt till följd av nya intelligenta kommunikationsmedel och ny kommunikationsteknik, förändringarna i de traditionella mediernas värld och våra ändrade medievänor. Dagens värld kan beskrivas som ett "postfaktiskt samhälle" i vilket det råder en stark osäkerhet och oklarhet kring vad som utgör objektiv information. Medielandskapet har blivit mer mångfacetterat och splittrat och präglas dessutom av kortsiktighet, jakt efter uppmärksamhet och tillspetsad retorik. Attityder, värderingar och intressen kan kommuniceras friare och kraftigare än tidigare, och även mer systematiskt och effektinriktat. Denna förändring för med sig nya utmaningar och risker. Som samhälle behöver vi förstå dessa komplexa fenomen för att kunna vara beredda och möta dem.

Den statliga strategiska kommunikationen i Ryssland, informationspolitiken och statsledningens säkerhetsretorik har blivit hårdare på senare år. Föremålet för statsledningens retorik är både det egna folket och den internationella publiken, Finland medräknat. Vad kommunicerar det officiella Ryssland och varför, och hur presenteras Finland i den ryska retoriken och i rysk media? Informationspåverkan är ett begrepp som ofta har varit på tapeten under de senaste åren. Finland, såsom andra länder, är föremål för en oavbruten informationspåverkan. För att vi ska förstå vad denna påverkan innebär är det viktigt att bakgrunden till fenomenet, begreppen och fenomenets olika dimensioner klarläggs.

Forskningsprojektet bör kasta ljus på bakgrunderna, kriterierna, strukturerna, metoderna och begreppen i Rysslands statliga strategiska kommunikation och informationspolitik, med beaktande av språk- och kulturskillnaderna, tolkningsutmaningarna och riskerna för missförstånd.

Dessutom bör Finlands ställning i den strategiska kommunikation och informationspolitik som Ryssland för analyseras, också i relation till andra EU-länder, baserat på bl.a. medieunderlag och statistik. I detta sammanhang bör man även analysera skillnaderna mellan rysk myndighetskommunikation och fria ryska medier.

Resultatet av projektet bör vara en överblick över de olika elementen av Rysslands strategiska kommunikation och informationspolitik, och över förutsättningarna för att förstå dem. Baserat på detta bör det ges utvecklingsrekommendationer för hur Finland kan förutse, förbereda sig för och svara på eventuella kommunikationsutmaningar och påverkningsåtgärder samt förebygga och förhindra att felaktig information sprids. I undersökningen är det också viktigt att få en överblick över hur informationspåverkan kan identifieras. Rekommendationerna bör innehålla utvecklingsförslag för hur Finland i sin kommunikation och i annan verksamhet kan utveckla en samarbetsinriktad dialog med Ryssland.

Med anledning av informationsbehovets art och omfattning ställs kravet att forskningsprojektet genomförs som ett konsortium.

Forskningsfrågor:

- Vilka bakgrunder, kriterier och metoder används i rysk strategisk kommunikation och informationspolitik, hurudan logik styrs de av och vilket är det väsentliga innehållet?
- Vilka uttryck tar sig den ryska strategiska kommunikation samt den ryska informationspolitik och -verksamhet som gäller Finland?
- Vilken plats har Finland i rysk strategisk kommunikation i förhållande till andra EU-länder?
- Hur kan Finland öka sin förståelse av rysk strategisk kommunikation och informationspolitik och vilka är förutsättningarna för bättre förståelse, inbegripet i fråga om samhälleliga, språkliga och kulturella skillnader samt dialog och kommunikation?
- Hur känner man igen informationspåverkan och dess olika dimensioner? Hur kan Finland förutse, göra sig beredd för, påverka och svara på detta fenomen och dess följder samt kommunicera med Ryssland i starkare dialoganda?

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

Forskningen är till stöd för statsrådets arbete inom planering av strategisk kommunikation och omvärldsanalys, i synnerhet på områdena utrikes- och säkerhetspolitik och försvarspolitik.

Befintlig relevant forskning och befintliga utredningar bör utnyttjas i projektet.

Rapportering:

Projektet ska utmytna i en offentlig rapport på finska och ett utförligt referat på engelska. Bakgrunds- eller resultatmaterialet kan omfatta information som enligt offentlighetslagen måste hållas hemlig. I så fall utförs begränsade säkerhetsutredningar om de personer som genomför projektet.

4.9 Nya tekniska möjligheter för utnyttjande av rymden

Övre gräns för det disponibla anslaget: 200 000 €

Tidsplan: 2/2019–11/2019

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

I takt med att rymdsäker teknik – såsom elektronik och sensorteknik – blir billigare, satellitteknik miniatyriseras och marknaden för kommersiella uppskjutningar utvecklas blir rymden allt mer tillgänglig. Teknikutvecklingen har medfört nya disruptiva koncept och affärsmöjligheter och påverkat rymdsektorn i den grad att tanken om rymden som spelplan för endast några stormakter har föråldrats.

Den s.k. nya rymdekonomin ("new space economy"), som har sin början på 2010-talet, bygger på en utveckling och dynamik där den privata sektorn går i spetsen för global affärsverksamhet i rymden. Området präglas samtidigt av ett oundvikligt behov av samarbete mellan den privata sektorn och myndighetssektorn. Den globala utvecklingen på rymdmarknaden och de nya tekniska möjligheterna innebär också att säkerhetskONSEKVENSER måste analyseras och lagstiftningen utvecklas. Utvecklingen inom fjärranalys, positionsbestämning och dataöverföring och de kommersiella tillämpningarna baserade på tekniken har öppnat för nya möjligheter i rymden. En stark kompetens på området ger möjligheter att vara med och påverka den globala teknikutvecklingen i denna tid av förändring samt definiera reglerna för den nya rymdekonomin.

En oavbruten ström av sensordata och nätverk för dataöverföring hör till vår vardag idag. Möjligheterna och tillämpningarna är många, till exempel automatisk tolkning av satellitbilder och intelligenta larm. Satellitdata kan kombineras med annan sensordata för att skapa en bättre lägesbild. Då mönsterigenkänning och artificiell intelligens kombineras med tolkning och kronologisk jämförelse av satellitbilder blir det möjligt att upptäcka både plötsliga och mer långsamma och svåridentifierade förändringar. Med hjälp av en sådan lägesbild blir lägesrapporterna, ledningen och skyddsinsatserna bättre i kriser och olycksituationer. Baserat på denna lägesbild får man även fram mer exakta modeller vilket kan ge bl.a. ekonomiska och materiella fördelar t.ex. i bekämpningen av floder och miljöskador. Bättre lägesbilder innebär inte bara fördelar utan också större krav på t.ex. försvarsmaktens styrkor, försvarssystemen, materiell beredskap och logistik. Möjligheterna till ständig övervakning utifrån gör dock samhället sårbart och det kan vara svårt att begränsa tillgången till information.

Områden där den finländska kompetensen är stark är rymd- och atmosfärforskning samt elektronik och programvara för rymdkomponenter. Finländska företag och forskningsorganisationer har förkovrat sig bl.a. genom att delta i planeringen av tiotals satelliter och deras nyttolast. De första finländska miniatyrsatelliterna har skjutits upp i rymden. Finland har även specialkompetens om arktiska förhållanden (köld) och glest bebodda områden. Därför har Finland både kompetens och förutsättningar att utnyttja den nya rymdekonomin. En arbetsgrupp tillsatt av arbets- och näringsministeriet och kommunikationsministeriet arbetar just nu med att analysera hur åtgärderna för tillväxt och sysselsättning i den nationella rymdstrategin bör uppdateras. Arbetsgruppen blir klar hösten 2018.

För ett litet land är det särskilt viktigt att definiera vilka nya risker och möjligheter som framtidens rymdsektor innebär för den nationella säkerheten. Vi måste kunna förstå vartåt utvecklingen går

och vilka de främsta förändringsfaktorerna är som driver de tekniska disruptionerna framåt. Samtidigt måste vi analysera hur den nationella lagstiftningen bör utvecklas så att vi kan hantera potentiella säkerhetsshot från internationella rymdaktörer mot vår kritiska infrastruktur, med beaktande av frågor som gäller bl.a. fastigheters ägarskap, användning av satellitdata och verksamhet i rymden. Baserat på dessa insikter bör vi kunna förutse vilken kompetens och vilket samarbete som statens säkerhetsintressen kräver i framtidens värld.

Syftet med detta projekt är att analysera de olika nya tekniska möjligheterna att utnyttja rymden, med avseende på såväl teknikutveckling, omvärldens inflytande och kompetens. Den som genomför projektet måste ha en bred kunskapsbas att tillgå, förslagsvis i form av ett konsortium.

Forskningsfrågor:

- Vilka säkerhets- och säkerhetspolitiska konsekvenser har den senaste teknikutvecklingen för utnyttjande av rymden?
- Hur kan vi maximera nyttan av den information vi får medan vi minimerar tillgången till sådan information som vi inte vill ge åt andra, i en värld där vi är föremål för ständig "geoövervakning"?
- Hur bör det nationella och internationella samarbetet inom rymdsektorn samt myndighets-samarbetet eller samarbetet mellan myndigheter och privata aktörer utvecklas för att säkra den nationella säkerheten och beredskapen för olika undantagsförhållanden?
- I vilken utsträckning tillåter eller begränsar den nationella lagstiftningen att ny teknik tas till vara i jämförelse med andra länder? Hur påverkas Finland av internationella regler?
- Vilka är våra kompetensstyrkor i den nya rymdekonomin?
- Hur kan vi maximera den finländska rymdkompetensens effektivitet på den globala marknaden?
- På vilka kompetensområden är extra uppmärksamhet och resurser motiverade?

Kopplingar till verkställighetsplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och övrig utrednings- och forskningsverksamhet:

Strategin för Finlands rymdverksamhet för åren 2013–2020 (Arbets- och näringsministeriets publikationer 3/2013)

Effektivt utnyttjande av satellitnavigering i Finland. Åtgärdsprogram 2017–2020 (referat på svenska) ([Kommunikationsministeriets publikationer 14/2017](#))

[Ministeriernas framtidsöversikter](#)

Ympäristön tilan seurannan strategia 2020 ([miljöministeriets rapporter 23/2011](#), ses över 2019)

Suomen sata uutta mahdollisuutta 2018–2037 ([Riksdagens framtidsutskott, publikation 1/2018](#))

Ailisto, H. et.al.: Tekoälyn kokonaiskuva ja osaamiskartoitus ([Publikationsserien för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet, 46/2018](#)). Projekt inom statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet, mellanrapport, juni 2018 (på finska).

Rapportering:

Rapport på finska, referat på engelska.

1–2 policy brief-artiklar på engelska.